

Zbigniew Sareło

"Urklang der Zukunft. New Age und Musik", Peter Bubmann, Stuttgart 1988 : [recenzja]

Collectanea Theologica 60/4, 188-190

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

jak i uwarunkowania psychologicznego. Drugi rozdział tej części książki jest w moim odczuciu najbardziej interesujący i przynoszący ciekawe i zaskakujące rezultaty. Poświęcony jest on zagadnieniu uczestnictwa w celebracji sakramentu bierzmowania. Autor dzieli go na trzy charakterystyczne etapy: przygotowanie, celebracja i życie. Przygotowanie do przyjęcia sakramentu bierzmowania, jak stwierdza ks. Cecchinato, ma swoją konkretnie określoną strukturę. Nie jest to improwizacja. Opiera się ono o dobrze zaprogramowaną katechezę, doświadczenie wspólnoty Kościoła i chrześcijańskie życie jego członków. Celebracja sakramentu jest tu studiowana zarówno z punktu widzenia tego, kto w niej uczestniczy, jak i rzeczywistości, którą się celebryje. Omawiając je, autor nie pomija także celów i okoliczności celebracji sakramentu bierzmowania. Ostatni rozdział traktuje o ontologicznych, dynamicznych i eschatologicznych skutkach bierzmowania.

Książka ks. Cecchinato zainteresuje z pewnością wykładowców i studentów teologii, a zwłaszcza liturgiki. Jest to bardzo rzetelne i fachowe studium celebracji sakramentu bierzmowania. Niewątpliwie ubogaca ona w sposób zasadniczy i naukowy dotychczasową literaturę na ten temat. Bardzo przystępny język teologiczny i atrakcyjnie przeprowadzone dociekania teologiczno-liturgiczne w tej książce każą przypuszczać, że wykorzystana ona będzie także w duszpasterstwie, a szczególnie w katechezie liturgicznej, przygotowującej do celebracji sakramentu bierzmowania.

Adam Durak SDB, Warszawa-Łomianki

Peter BUBMANN, *Urklang der Zukunft. New Age und Musik*, Quell Verlag, Stuttgart 1988, s. 276.

Muzyka w życiu współczesnego, zwłaszcza młodego człowieka zajmuje wiele miejsca, a tym samym posiada ona niezaprzeczalny wpływ nie tylko na kształtowanie jego wrażliwości, lecz również na sposób postrzegania świata i na formowanie osobistej hierarchii wartości. Ze względu na jej rolę, wzmocnioną we współczesnej kulturze przez elektroniczne środki społecznego przekazu, muzyka staje się coraz częściej przedmiotem dociekań na gruncie różnorodnych dyscyplin, w tym także filozofii i teologii. W ostatnich zaś latach pojawiła się nowa przyczyna wzrostu tego zainteresowania. Jest nią ruch *New Age*, który nie tylko tworzy własny nurt w muzyce, ale też rozwija jej teorię, budowaną na podstawie ogólnych założeń „epoki wodnika”.

Popularność, jaką zdobywają idee nowej ery, rodzi w kręgach teologów mieszane odczucia — od akceptacji tej koncepcji do lęku o przyszłość Kościoła. Pojawiają się więc liczne publikacje próbujące krytycznie ocenić poglądy *New Age*. Jedną z nich jest książka Bubmanna, w której autor poddaje analizie poglądy czterech najbardziej reprezentatywnych teoretyków muzyki *New Age*, zmierzając do wydobycia z ich myśli kwestii relacji muzyki do wyzwolenia człowieka.

Pierwszym z omawianych autorów jest Sri Chinmoy, urodzony w 1931 r. w Indiach. Gdy miał lat 12 wstąpił on do ashramu, gdzie spędził 20 lat na intensywnej duchowej dyscyplinie i medytacji. W roku 1964 przybywa na Zachód, aby tu zakładać własne ośrodki medytacji. Sam czuje się także poetą, komponuje piosenki, zakłada centra muzyczne. Chinmoy próbuje powiązać religijność z teorią i praktyką muzyki. Dla niego muzyka jest psychicznym oświeceniem i religijną wypowiedzią duszy; jest wewnętrzną i uniwersalną mową Absolutu, który będąc stwórcą jest zarazem w stworzeniu, a w obu przypadkach chodzi o uniwersalną formę świadomości. Stąd przyznaje on muzyce jedynie wartości funkcjonalne, to znaczy, że jest ona dobra, jeżeli staje się elementem medytacji. Ocena teorii Chinmoy, zdaniem Bubmanna, jest niezwykle trudna, ponieważ w jej podstawach zawiera się

tradycja, której nie da się interpretować przy pomocy zachodnich pojęć. Pewne elementy jego teorii nie muszą być odrzucone. One mogłyby ubogacać chrześcijańską tradycję, ale jedynie pod warunkiem krytycznego do nich podejścia.

Następnym autorem, którego prezentuje Bubmann, jest Peter Michael Hamel urodzony w roku 1947. Studiował on kompozycję, psychologię i socjologię w Berlinie oraz Monachium. Komponuje na orkiestrę oraz chóry. Pierwsza jego książka dotycząca muzyki *New Age* pt. *Durch Musik zum Selbst* ukazała się w roku 1976. Koncepcja Hamela może być określona jako antropologiczna. Wychodzi on od stwierdzenia, że człowiek powinien poszerzać swoją świadomość, ponieważ jest to niezbędne dla scalenia własnego bytu. To ostatnie staje się konieczne ze względu na istniejące w osobie ludzkiej rozdarcie, które jest swoistą chorobą człowieka i źródłem wszelkiego rodzaju zła. Droga do osiągnięcia tego celu (lepsy, scalony człowiek) jest zwrot do pierwotnego doświadczenia dźwięku, względnie harmonii sfer, co prowadzi do wyzwolenia psychicznych mocy. Muzyka w jego ujęciu pełni więc rolę środka terapeutycznego. Hamel wyróżnia dwa rodzaje muzyki medytacyjnej: początkowego stadium, czyli pomagającą wejść w medytację oraz tę, która jest rzeczywistym nośnikiem energii duchowego zatopienia. Zdaniem Bubmanna, niektóre psychoterapeutyczne spostrzeżenia Hamela mogą być zaakceptowane, ale z zastrzeżeniem wyraźnego odróżnienia wyzwolenia, które może być osiągnięte za pośrednictwem muzyki od zbawienia w Chrystusie.

Trzecim, z omawianych przez Bubmanna teoretyków jest Joachim-Ernst Berendt, krytyk muzyczny, urodzony w roku 1922 w Berlinie. Jego zainteresowania *New Age* poczęły rozwijać się od roku 1977, kiedy to w swojej książce *Ein Fenster aus Jazz* jeden rozdział poświęcił relacjom między jazzem i nową religijnością. U podstaw poglądów Berendta znajduje się założenie, że racjonalne poznanie rzeczywistości jest ograniczone. Natomiast źródłem głębszej wiedzy może być poznanie harmonijnych struktur, według których skonstruowany jest kosmos, zarówno w wymiarze mikro, jak i makro. Owe struktury są analogiczne do relacji częstotliwości interwałów harmonicznych tonacji durowej, rzadziej molowej. Prawdliwość ta zachodzi w ruchu planet, w świecie atomów oraz w związkach chemicznych i organicznych. Harmoniczna struktura uniwersum potwierdza się, jego zdaniem, w prozaicznym fakcie, jakim jest reakcja każdej rośliny na sobie właściwy dźwięk. Na tej podstawie Berendt reasumuje, że kosmos jest dźwiękiem i posiada jakiś muzyczny sens. Również człowiek jest dźwiękiem, ponieważ on znajduje się u podstaw ludzkiego ducha i ludzkiej świadomości. Stąd łatwo dochodzi do stwierdzenia, że muzyka jest środkiem poznania i uwielbienia Boga. Oceniając teorię Berendta, Bubmann uznaje ją za mocno odbiegającą od poglądów chrześcijańskich. Nie do przyjęcia, jego zdaniem, jest identyfikacja woli Bożej z kosmicznymi strukturami, zanegowanie wartości rozumu oraz przyznanie muzyce roli sprawczej oświecenia i wyzwolenia człowieka.

Dane Rudhyar, ostatni z omawianych przez Bubmanna teoretyków muzyki *New Age*, urodził się w roku 1895 w Paryżu. Od czasu studiów zajmuje się teorią muzyki. Publikował też z zakresu astrologii i psychologii transpersonalnej. Z zakresu *New Age* najważniejszą jego pozycją jest *The magic of Tone and the Art of Musik*, którą wydał w roku 1982, na trzy lata przed śmiercią. Swoje poglądy wprowadza on z założenia, że kosmos jest wynikiem wolnego działania mocy, która powstała z napięcia między duchem i materią. Owa moc, będąc czystą energią, jest zarazem dźwiękiem, któremu przypisuje on rolę kreatywną. Wszystkie bowiem sposoby i formy egzystencjalnej rzeczywistości ucieleśniają w sobie harmoniczne relacje. Potwierdzeniem dla niego, że świat powstał z dźwięku są kosmologiczne wypowiedzi różnych religii. W poglądach Rudhyara Bubmann odnajduje idee zaczerpnięte

z dziewiętnastowiecznej mistyki natury oraz z ezoterycznego symbolizmu muzycznego.

W koncepcjach wyżej wymienionych autorów B u b m a n n znajduje zasadnicze ukierunkowania muzyki *New Age*. Jest to muzyka mająca indyjskie inspiracje religijne, co ujawnia się w jej nawiązywaniu do mitu pierwotnego dźwięku (*Urklangmythos*); posiada ona nastawienie terapeutyczne, dla którego źródłem mocy jest magia dźwięku; w swej organizacji podporządkowuje się ona zasadom harmonicznego strukturalizmu (mystyka cyfr) i filozofii ducha (mystyka natury). Tym, co łączy te różne nurty w jedno, jest identyfikacja jedności kosmosu z prądźwiękiem oraz przypisywanie muzyce środka rozszerzania świadomości.

W ostatnim rozdziale swej książki B u b m a n n próbuje ukazać problem muzyki w chrześcijańskiej teologii. Tok rozważań w tej partii, jak się wydaje, jest mało spójny. Trudno dopatrzeć się logicznego powiązania poszczególnych zagadnień, a pomiędzy niektórymi stwierdzeniami nie widać zgodności. Źródłem tej słabości jest chyba zamiar autora poczynienia pewnych uogólnień w oparciu o myśl wybitniejszych teoretyków muzyki zarówno katolickich, jak i protestanckich. Ponieważ jednak w ramach chrześcijańskiej teologii nie ma jednolitego osądu muzyki, dlatego nie da się stworzyć zwartej syntezy z różnorodnych koncepcji. Najwięcej zastrzeżeń budzą jego stwierdzenia z zakresu etyki muzyki. Natomiast interesująco przedstawia się jego refleksja na temat muzyki jako środka poznania rzeczywistości i przekazu słowa Bożego.

Niedoskonałości, dostrzeżone w ostatnim rozdziale książki B u b m a n n a, wskazują przede wszystkim na istniejący w teologii brak gruntownych ujęć problematyki związanej z muzyką. Publikacja zaś niemieckiego teologa dobrze uwydatnia rodzącą się nową jakość związku muzyki z religijnością, co najpełniej ujawnia się w ruchu *New Age*. Tym samym jej lektura może stać się pożyteczną inspiracją dla żywszego zainteresowania się zagadnieniem roli muzyki w życiu Kościoła i rozwoju duchowym chrześcijan.

Zbigniew Sareto SAC, Ottarzew

Hans-Jürgen RUPPERT, *Durchbruch zur Innenwelt. Spirituelle Impulse aus New Age und Esoterik in kritischer Beleuchtung*, Stuttgart 1988, Quell Verlag, s. 264.

„Podróż do wnętrza” jest zwrotem, który coraz częściej powtarza się w publikacjach próbujących opisywać przemiany kulturowe zachodzące w naszych czasach. Pojęcie to pochodzi od teoretyków ruchu *New Age*. Jednym z gruntowniejszych znawców problematyki związanej z *New Age* jest protestancki autor Hans-Jürgen Ruppert. W swojej drugiej książce na temat tego ruchu podejmuje on próbę krytycznej analizy szeregu zagadnień związanych z pojęciem *kosmicznej świadomości*. Zasadniczym celem, do którego zmierzają jego rozważania, jest odpowiedź na pytanie, w jakiej mierze proponowane przez *New Age* zejście w wewnętrzny świat, w głębię samoświadomości jest autentycznym wkroczeniem w wyższy wymiar bytowania i czy otwiera to rzeczywiście nową perspektywę dla przyszłości. Równocześnie zastanawia się on, na ile doświadczenie swego wnętrza, w oparciu o poznanie ezoteryczne i techniki medytacji, może być owocne dla życia chrześcijańskiego, a w jakiej mierze jest to niebezpieczne, czy wręcz szkodliwe.

Treść książki Rupperta podzielona jest na trzy części, które są poprzedzone obszernym wprowadzeniem. To ostatnie było potrzebne dla wyjaśnienia takich pojęć, jak *kosmiczna świadomość*, *ezoteryka* oraz *zwrot do środka* (*Wende nach Innen*). Omawiając treść tych terminów autor przedstawia także rozmiar ich zakorzenienia we współczesnym świecie.

W dwóch pierwszych częściach Ruppert poszukuje najgłębszych źródeł koncepcji wyzwolenia przez kosmiczne energie. W toku rozważań ukazuje,